

Provinciale Staten

Notulen van de vergadering van 8 februari 2013

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
15 maart 2013)

.....	
1. Opening en berichten van verhindering.....	1
2. Toespraak door Goos Roeland, namens Provinciale Staten.....	1
3. Toespraak door Ben de Reu, namens Gedeputeerde Staten.....	3
4. Toespraak door Karla Peijs, commissaris van de Koningin in Zeeland	4
5. Sluiting.....	7

**Eenentwintigste vergadering
van de
Provinciale Staten van Zeeland**

(zittingsperiode 2011-2015)

vrijdag, 8 februari 2013

Waarnemend voorzitter: de heer G.D. Roeland.

Met de voorzitter zijn aanwezig de leden T.H. Aalfs, F. Babijn (CDA), F. Babijn (PvZ), A.P. Beekman, C.W. Bierens, J.J. van Burg, P.B. Colijn, J. van Dijken, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, ing. B. Erbisim, mr. A. Evertz, ir. B.J. Feijtel, H.J. van Geesbergen, dr. T. van Gent, R.M. Haaze, drs. E. Hageman, P.A. Hamelink, A.M.M. van Haperen, ing. L. Harpe Msc, A. Hijgenaar, F. de Kaart, R.P.M. de Kort, A.J. van der Maas, W.P.H. Markusse, J.M. Meulenberg-op 't Hof, P.C.A. De Milliano-van den Hemel, R. Muste, J.R. Oudeman, C.M. De Paepe, B.J.M. Pauwels, R. Ruissen, H.C.M. Thomaes, R. van Tilborg, G. van Unen en J. Werkman, te zamen 37 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren G.R.J. van Heukelom en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 14.30 uur.

De **voorzitter**. Dames en heren. Ik was van plan om deze bijeenkomst te openen met "excellentie", maar helaas moet ik u meedelen dat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ronald Plasterk, nog in de ministerraad aanwezig is. Hij zal proberen om nog naar Middelburg te komen, maar het ziet ernaar uit dat hij tijdens deze buitengewone statenvergadering niet het woord zal kunnen richten tot onze afscheid nemende commissaris van de Koningin, Karla Peijs, hetgeen bijzonder spijtig is. Als hij nog komt, zal er tijdens het symposium voor hem gelegenheid zijn om het woord te voeren.

Dames en heren. In deze buitengewone vergadering heet ik in het bijzonder welkom onze

commissaris van de Koningin, Karla Peijs, en haar familie. Hartelijke welkom in deze buitengewone vergadering van Provinciale Staten van Zeeland, die wordt gehouden ter gelegenheid van het afscheid van de commissaris. Aan mij de eer om als waarnemend voorzitter deze vergadering te leiden, maar niet vanaf de voorzittersstoel want die is vandaag uiteraard gereserveerd voor onze echte voorzitter, Karla Peijs. Zij is vandaag nog steeds voorzitter van de Staten.

Berichten van verhindering zijn ingekomen van het statenlid de heer Robesin en van het lid van Gedeputeerde Staten de heer Van Beveren. Beiden zijn vanwege persoonlijke omstandigheden verhinderd om deze vergadering bij te wonen.

Nogmaals, er is sprake van een buitengewone vergadering. Er staan geen voorstellen, ingekomen stukken, vragen of moties vreemd aan de orde van de dag op de agenda. Er wordt voor deze speciale gelegenheid muziek gemaakt door het Michiel Adriaenszoon de Ruyter Kwintet-plus. Zojuist, nog voor de aanvang van deze vergadering, heeft u deze musici gehoord en u zult ze gedurende deze vergadering nog enkele malen horen.

Het was de bedoeling, dames en heren, dat allereerst de minister het woord zou voeren, maar dat agendapunt moeten wij nu overslaan. Vanaf het spreekgestoelte zal ik als eerste enige woorden tot onze scheidende commissaris richten.

2. Toespraak door Goos Roeland, namens Provinciale Staten

De **voorzitter**. Geachte commissaris, geachte mevrouw Peijs, beste Karla. Enige tijd geleden hebben wij elkaar gesproken naar aanleiding van mijn vraag: hoe mag ik u aanspreken? Ik ga nu natuurlijk niet vertellen wat wij gezamenlijk in de afgelopen jaren hebben gewisseld, maar u zei dat ik u Karla kon noemen en voegde eraan toe: "Anders lijkt het net of alsof niet ik word aangesproken". Dames en heren, dit zegt iets over onze commissaris.

Namens Provinciale Staten mag ik het woord voeren bij dit afscheid. De aanhef van mijn betoog is veelzeggend. De commissaris van de Koningin is voorzitter van zowel Provinciale als Gedeputeerde Staten, en als zodanig is zij het gezicht van het provinciale bestuur. Mevrouw Peijs, met uw komst werd het een heel menselijk, warm en toegankelijk gezicht. Bij het aantreden van de nieuwe ploeg statenleden in 2007 sprak u hen toe. U was zelf pas een paar dagen daarvoor, op 9 maart van dat jaar, benoemd. In die toespraak benadrukte u vooral dat het politieke bestuur zichtbaar moest zijn. Nu we kunnen terugkijken op de zes jaren die volgden, kunnen wij vaststellen dat u zelf hieraan op een

heel natuurlijke en aansprekende manier invulling hebt gegeven.

De meeste Zeeuwen kunnen zonder enige moeite de naam van hun commissaris noemen. Ze kennen haar ook allemaal van gezicht. Het fotomateriaal van de provincie is ook absoluut opgeknapt nu we haar hier vaak in aantreffen. Wij hebben in Zeeland een fotogenieke commissaris! De planning van bijeenkomsten of vergaderingen moest soms wat worden aangepast in verband met afgesproken kappersbezoek, maar dat hebben wij er graag voor over gehad. Overigens, als statenleden hebben wij hiervan eigenlijk maar weinig of niets gemerkt. Voor de cartoonist van de PZC was u dankbaar materiaal: een mooi golvend wit kapsel, een stijlvol pakje, en ziedaar: dat moet Karla Peijs zijn. Zo staat u ook op een van de laatste bladzijden van het laatste jaarverslag dat u het licht hebt doen zien.

Maar uiteraard is veel, ja veel belangrijker van die buitenkant het feit dat u vooral met uw persoonlijkheid hebt bijgedragen aan het imago van Zeeland. Bij de behandeling van het rekenkamerrapport over het promotiebeleid werd door verschillende statenleden opgemerkt dat geen enkel plan of marketingconcept hieraan meer heeft bijgedragen dan de charme, de toegankelijkheid en de prettige persoonlijkheid van onze commissaris. Hoewel ook Land in Zee een bijdrage zal leveren aan het imago van Zeeland, kan dat project wat dit betreft nog niet in uw schaduw staan.

De vergaderingen van Provinciale Staten blinken --het is in alle eerlijkheid gezegd-- meestal niet uit in levendigheid en toegankelijkheid. De woordkeuze van de statenleden is voor de doorsnee Zeeuw niet altijd even begrijpelijk. Echter, in de vergaderingen was het vaak een verademing als u even het woord richtte tot de publieke tribune, of daar nu een schoolklas, een actiegroep of gewoon een bekende zat. Die menselijke maat, dat even soepel omgaan met het protocol, was vaak verfrissend. Voorafgaande aan vergaderingen werd uw aandacht regelmatig gevraagd door allerlei organisaties of actiegroepen die petitie of handtekeningenlijsten kwamen aanbieden. De manier waarop u zich van deze taak kweet en de getoonde interesse werden zeer gewaardeerd. U schuwde het daarbij zonedig niet om in klip en klare taal alvast een eerste inhoudelijke reactie te geven, hetgeen in de politiek lang niet altijd de gewoonte is.

Er zijn voorbeelden te over van uw persoonlijke betrokkenheid bij het wel en wee van Zeeuwse burgers, maar uit de aard der zaak gebeurde dit vaak juist niet in de openbaarheid. Daarom zal ik dat nu ook alleen in algemene termen vermelden, hoewel ik ook persoonlijk die betrokkenheid heb mogen ervaren. Laat ik het erbij houden te zeggen dat u respect afdwong wanneer u persoonlijk uw medeleven ging betuigen aan

Zeeuwen die een diep ingrijpend verlies beleefden. Wanneer u daadwerkelijk iets concreets voor hen kon doen, deed u dat zeker ook. Dan benutte u uw positie en uw netwerk en ook uw mobiele telefoon ten volle. U was toegankelijk voor de Zeeuwse burger, ook als die klachten had over de provincie. Het verhaal gaat dat u een frequent via internet klagende burger mee uit dineren hebt genomen. En warempel, het klagen kwam daarmee tot een einde. Ik heb dit pas onlangs vernomen; anders was ik of waren wellicht ook andere statenleden ook gaan klagen... Om aan dat klagen een einde te maken, had u echt geen communicatieadviseur of een ambtenaar nodig.

Ook met het wel en wee van de provinciale medewerkers leefde u mee. Zo poseerde u, om maar een enkel voorbeeld te noemen, bereidwillig bij de bruidsreportage van een medewerkster van de facilitaire dienst. U maakte, als er even tijd voor was, graag met deze en gene een praatje, en heel recent ging u met uw echtgenoot Rinus de onfortuinlijke medewerkers opzoeken die tussen kerst en oud en nieuw nog hard moesten werken in verband met de verhuizing.

Het is voorts prijzenswaardig dat u, ondanks uw drukke agenda, zelden verstek hebt laten gaan bij een statenvergadering. Soms was u een deel van de vergadering afwezig, maar dan kwam u --als dat ook maar even mogelijk was-- na het uitreiken van een lintje, de aanwezigheid bij de installatie van een burgemeester of het bezoeken van een afscheidsreceptie, gewoon weer terug op de voorzittershamer opnieuw ter hand te nemen.

Over uw stijl van voorzitten werd af en toe wel eens gemopperd. De vergaderorde werd niet altijd strak gehanteerd, het tellen van de stemmen verliep niet altijd even soepel --hoewel het voor iemand van uw generatie eigenlijk geen probleem moet zijn om uit het hoofd te tellen-- en bij de afhandeling van moties en amendementen leek het soms wat chaotisch toe te gaan. Mocht dit een enkele keer wrevel wekken, dan verdween die weer als sneeuw voor de zon door een gevatte opmerking of een onorthodoxe oplossing met veel humor en flair. Die kleine negatieve kanten van uw stijl van het leiden van de vergadering vielen in het niet bij de positieve keerzijde. U voelde haarscherp aan wanneer vergaderregels opgerekt moesten worden om het politieke debat --daarvoor zitten wij hier, in deze zaal-- de nodige ruimte te geven. Dank voor de ruimte die ons bood om onze politieke boodschap voluit te laten klinken in deze zaal.

Als commissaris was u voorzitter van zowel Gedeputeerde als Provinciale Staten, hetgeen betekende dat u zich afwisselend bezighield met het dagelijks bestuur van de provincie en met de sturing op hoofdlijnen. Het laatste behoort in deze zaal plaats te vinden; "kaderstelling" noemen wij dat. Het dualisme vraagt om een strikte scheiding van bevoegdheden, die echter in uw persoon

steeds weer bij elkaar kwamen. In combinatie met uw spontaniteit en bevologenheid met betrekking tot sommige dossiers wilde dat wel eens door elkaar lopen, maar de combinatie van voorzitter van PS en voorzitter van GS is ook een bijna onmogelijke opdracht voor een mens.

Zowel in Den Haag als in Brussel hebt u gedurende de afgelopen zes jaren een voortdurende lobby gevoerd voor de Zeeuwse belangen. Natuurlijk gebeurde ook dit grotendeels achter de schermen en in het informele circuit, maar het is duidelijk dat uw rol hierin een belangrijke is geweest. Als wij over een aantal jaren regelmatig mariniers in het straatbeeld zien verschijnen, zal alleen dat al een reden zijn om aan u terug te denken.

Bij uw aantreden in 2007 riep u de nieuwe statenleden van dat moment op om vooral uit het hart en niet uit het hoofd --maar natuurlijk mag dat ook-- te spreken. Bloedeloze toespraken, opgelezen vanaf een stuk papier, zoals ik het nu ook doe, waren u een doorn in het oog. U stelde zelfs voor om degenen die zich waagden aan een toespraak zonder papier, extra spreektijd te geven. Op de dag van vandaag is "papierloos vergaderen" een veelbesproken onderwerp, maar ik neem toch aan dat u het voorlezen vanaf een iPad niet met extra spreektijd zou willen belonen.

Geachte commissaris, geachte mevrouw Peijs, beste Karla. Ik heb gelezen dat u straks een gedeelte van uw tijd gaat vullen met sport en fitness. Tijdens het informele bijeen zijn, voor deze vergadering, hebben de Staten daarvoor een middel beschikbaar gesteld, namelijk een elektrische fiets. Daarmee kunt alvast wat bewegen. Het is een elektrische fiets omdat u nog niet zo gewend bent om veel te bewegen en daarbij uw krachten te gebruiken. Ik raad u aan om bij het eerste gebruik de elektrische regelaar op de hoogste stand te zetten. Als u wat geoefend hebt, kunt u langzaam maar zeker de elektrische aandrijving terugdraaien.

Mevrouw Peijs, beste Karla. Voor de toekomst wensen wij u alle goeds toe. Het ga u en de uwen goed. Pais en Vree zij uw deel.

(applaus)

3. Toespraak door Ben de Reu, namens Gedeputeerde Staten

De heer **De Reu** (GS). Geachte commissaris, beste Karla. Ik zal je niet namens Gedeputeerde Staten toespreken. Immers, dat is al genoeg gebeurd en het gebeurt nog genoeg. Ook ga ik niet terugblikken want dat heb je zelf al op voortreffelijke wijze gedaan in je jaarverslagen, die in de volksmond nu

al "de Karla" worden genoemd. Ik zal volstaan met toekomstgericht het woord te richten tot je opvolger, en dat doe ik in de vorm van achttien adviezen aan het adres van je opvolger Han Polman. Hij is nu niet aanwezig maar voorafgaande aan zijn installatie zullen wij hem deze adviezen toesturen. Ik meen dat uit deze adviezen die de nieuwe commissaris krijgt, enige lering te trekken is in relatie met de ervaringen die wij met jou, als commissaris, hebben opgedaan. Hier volgen dus enkele adviezen, ter lering en vermaak, voor de nieuwe commissaris van de Koning; dat gaat hij straks worden.

Advies nr. 1. Doe regelmatig mee met het werk van de gedeputeerden en geef hun soms de credits, ook als is het uw verdienste.

Advies nr. 2. Als een lid van het college van GS plotseling ernstig ziek is, breek dan uw vakantie af, omdat we een echt team zijn waarvan de leden bij elkaar betrokken zijn.

Advies nr. 3. Let goed op bij de beëdiging van een nieuwe gedeputeerde...

Mevrouw **Peijs** (CvdK). Geen kleine kinderen!

De heer **De Reu** (GS). Advies nr. 4. Zorg ervoor dat Cor de Jonge regelmatig een cartoon over u maakt in de PZC.

Advies nr. 5. Als er sprake is van een politiek probleem met "Den Haag", bel dan tijdens de GS-vergadering met de desbetreffende bewindspersoon, met de speaker aan. Laat die speaker vooral open staan als men in Den Haag denkt dat de verbinding al verbroken is, want dan hoor je nog eens wat. SMS dan direct de bewindspersoon om hem of haar te melden dat u een en ander hebt gehoord. U krijgt dan onmiddellijk excuus. Dit, voorzitter, is voor de insiders....

Advies nr. 6. Zorg voor een goed netwerk in Den Haag en Brussel, zodat u over enige tijd wellicht "monsieur le ministre" wordt genoemd als u een Brussels café binnenstapt, hoewel dit maar voor zeer weinigen is weggelegd.

Advies nr. 7. Als er, weliswaar onterecht, gedoe is over declaraties en de "reaguurders" reageren, laat dan merken dat u dat persoonlijk raakt omdat u niet van steen of van plastic bent.

Advies nr. 8. Zorg ervoor dat er ook regelmatig in het provinciehuis wordt gelachen.

Advies nr. 9. Drink af en toe een glas wijn. Het is een zwaar beroep dat u hebt en een glas wijn, zo nu en dan, is goed voor een mens.

Advies nr. 10. Neem geen katten. Ze zijn om de haverklap zoek en dat geeft dan weer een hoop stress wanneer de auto staat te wachten. En als u dan toch zonodig katten moet, neem er dan een die ook muizen en kikkers vangt en opeet. Dat is hard, maar het is de natuur en dan hoeft u daarvoor niet chauffeurs of secretaresses in te schakelen.

Advies nr. 11. Nu wij het toch over chauffeurs en secretaresses hebben: laat merken dat u hun grote inzet waardeert; neem ze af en toe mee uit eten.

Advies nr. 12. Wees een boegbeeld. Boegbeelden werden vroeger door de Vikingen op de voorkant van hun schip geplaatst om hen tegen zeemonsters te beschermen. Dat kunnen wij in Zeeland goed gebruiken, ook al zijn die monsters soms Hagenezen. Boegbeelden belichamen de geest van het schip en ze zijn vaak vrouwelijk, maar daar moet een nieuwe commissaris van de Koning zich niet door laten hinderen.

Advies nr. 13. Sta stram in de houding als de marine vlagvertoon heeft, ook al bent u zelf nooit in dienst geweest.

Advies nr. 14. Sta net zo stram in de houding tussen de veteranen op de jaarlijkse Veteranendag, en hou vol, onder welke weersomstandigheden dan ook. Want, commissaris, ook al bent u waarschijnlijk geen twintig meer, die veteranen zijn een stuk ouder dan u, en zij geven geen krimp. Het zijn krasse bazen.

Advies nr. 15. Maak gebruik van leiderschap, in verschillende situaties en in verschillende rollen. Uw voorgangster beheerste drie rollen. De eerste was die van vrouw met alle daaraan verbonden charmes. De tweede was die van moeder. Ze was nog niet benoemd tot commissaris van de Koningin, of ze werd al gedoopt als de "Koningin van Zeeland". En wat doet een Koningin? Precies: zij zorgt voor haar onderdanen als een moeder voor haar kinderen. De derde rol was die van "ouwe jongen onder de ouwe jongens". Het schijnt dat uw voorgangster in haar jonge jaren --toen haar werd gevraagd wat zij later wilde worden-- heeft geroepen: een jongetje! Het fijne weet ik er niet van, maar wij hebben gezien hoe gemakkelijk en natuurlijk zij zich bewoog tussen veteranen, biljarters in verzorgingstehuizen en bouwvakkers in een bouwput.

Advies nr. 16. Steek af en toe ook zelf eens de handen uit de mouwen. Graaf eens een putje, doop eens een schip, oefen eens mee met de brandweer.

Advies nr. 17. Bewaak de grenzen van Zeeland. Dit is ook letterlijk bedoeld. Als voorbeeld noem ik de Grenspalencommissie, het onderhoud en het herplaatsen van grenspalen. Soms heeft dat nogal wat voeten in de aarde; vergeet dus ook je laarzen niet.

Advies nr. 18. Laat merken dat u trots bent op Zeeland en de Zeeuwen. Daarbij hoort aandacht voor de mensen. Deel hun lotgevallen en geef ze de persoonlijke aandacht die ze verdienen. Ik denk hierbij ook aan die persoonlijke noot in die vele brieven aan honderdjarigen, echtparen die 60, 70 of zelfs 75 jaar getrouwd zijn.

Excellentie, nieuwe commissaris van de Koning. Als u deze adviezen opvolgt, wordt u

misschien wel de bekendste commissaris van de Koning van Nederland, geliefd en gewaardeerd door de Zeeuwen.

(applaus)

(Muzikaal intermezzo: "America" uit "Westside Story".)

4. Toespraak door Karla Peijs, commissaris van de Koningin in Zeeland

Mevrouw **Peijs** (CvdK). Voorzitter. In tegenstelling met datgene wat ik hier in het verleden heb gepreikt, lees ik mijn betoog voor, voor het geval mij een en ander ontvalt; je weet het nooit...

Dames en heren. U zult het niet erg vinden wanneer ik begin met Wim Koliijn welkom te heten. Hij was destijds degene die mij de hamer overhandigde, een mooi moment.

Statenleden, commandant van Zeeland, leden van het Michiel Adriaenszoon de Ruyter Kwintet, natuurlijk ook Philip d'Havé, mijn hele familie op de tribune --van Rinus' familie is er een "uittreksel"-- allemaal van harte welkom. Het is een vreemd gevoel om hier te staan, met al je kleinkinderen op de tribune.

Dames en heren. Na zes jaar kent iedereen je natuurlijk heel goed, maar ik heb mij altijd afgevraagd of die cartoonist wel eens echt goed naar mij zou hebben gekeken. Immers, hij tekent mij altijd met kralensnoertjes en rokken. Ik weet niet hoe vaak men mij met een rok heeft gezien, maar dat aantal kan op een enkele hand worden geteld. Ik weet nog dat, toen ik eens een rok aan had, Ad zei: "Ze gaat steeds meer op die van ons lijken". Ik dacht: "Dat moet ik dus niet meer doen"...

Allereerst wil ik de leden van GS en PS van harte danken voor het prachtige cadeau. Ik denk dat Rinus even zal moeten gaan oefenen en dat ik met mijn nieuwe fiets zelfs Koos zal kunnen bijhouden als die aan het toeren is. Misschien kan ik hem ervan weerhouden om voortdurend tegen stilstaande auto's en zo te fietsen door hem op tijd te waarschuwen. Deze fiets wordt een belangrijk onderdeel van sport en fitness. Nogmaals, heel erg bedankt daarvoor. Overigens, ik krijg altijd een houten achterwerk als ik te lang fiets, maar ik hoop dat ik met deze fiets zeer lange afstanden zal kunnen gaan afleggen.

Dames en heren. Hier staat een tevreden mens, een mens die met voldoening kan terugkijken op zes prachtige jaren in Zeeland. Het waren zes jaren vol kennismakingen, gemakkelijke en moeilijke besluiten, werkbezoeken, overleggen en vele ontmoetingen met de meest uiteenlopende

mensen, Zeeuwen die zich met hart en ziel voor onze provincie inzetten. Ik heb de afgelopen zes jaren mogen delen in tragische en gelukkige herinneringen, in blijdschap en teleurstelling, in rouw en verdriet, in verbazing en verwondering en soms ook in boosheid, verontwaardiging en terechte ambities. Dit alles heeft bijgedragen aan een gevoel van zeer sterke verbondenheid met Zeeland en de Zeeuwen. Wat je dan stiekem hoopt, is natuurlijk dat het niet alleen voor mij mooie jaren waren, maar ook voor Zeeland, voor de Zeeuwen en voor u.

We hebben samen heel wat meegemaakt: mooie jaren, maar geen gemakkelijke jaren. We zijn geconfronteerd met bezuinigingen en crises. De bittere vruchten daarvan proeven wij nu nog. Ben de Reu heeft zojuist het woord gevoerd. Ik denk dat hij een van de grootste teleurstellingen in zijn carrière tot nu toe, als gedeputeerde, heeft moeten ervaren toen hij er toch niet in slaagde --op het nippertje, en totaal buiten zijn eigen schuld-- om te bewerkstelligen dat de mensen van Thermphos hun banen zouden behouden. Het is een zaak waar hij verschrikkelijk hard aan heeft getrokken.

Wij zijn nog niet uit de crisis. Er worden lastige beslissingen van het Zeeuwse bestuur gevraagd, ingrijpende beslissingen die de mensen heel direct hebben geraakt en nog raken. Ik denk hierbij ook aan de reorganisatie die wij achter de rug hebben. Het gaat om beslissingen die van grote invloed zijn op de toekomst van mensen en van onze provincie Zeeland. Dit Zeeland, dit land in zee, met een volstrekt eigen identiteit, een eigen karakter, een eigen cultuur met eigen uiterlijkheden en een eigen taal met zeer verschillende uitingvormen maar toch een onderdeel van dat Zeeuwse DNA. We hebben het ook zojuist weer, tijdens de lunch, mogen horen. Ik denk niet dat dit in een andere taal dan de Zeeuwse op een zo ongelofelijk humorvolle manier kan. Marie en Kato; het was echt heel mooi.

Dit Zeeland, voorzitter, met het onderliggende verdriet van grootouders die hun kleinkinderen niet verstaan omdat ze Hollands praten. Echter, van welke generatie ook, van welk eiland ook, buiten Zeeland zijn we allemaal Zeeuws. Welke andere provincie kan zo iets zeggen? Misschien Friesland, vooruit, maar heeft u ooit een Rotterdammer of een Amsterdammer horen zeggen dat ze uit Zuid- of Noord-Holland komen? Ik heb zo iets nog nooit gehoord.

Straks, tijdens het symposium, zullen wij het over de toekomst van Zeeland en ook over de sterke verbondenheid met de Vlaams-Nederlandse Delta hebben. Natuurlijk ligt daar onze toekomst: midden in die Delta. Dat is een toekomst met uitdagingen en een van die uitdagingen zal zijn om Zeeland op de kaart te houden, en dan wel midden op die kaart, midden in die Delta en niet als een zogenaamd "perifeer" gebied dat elk moment van

die kaart af dreigt te glijden. Dat zijn wij altijd in Haagse ogen, maar Zeeland hoort midden op die kaart. De afgelopen zes jaar heb ik heel veel energie en tijd binnen, maar ook buiten Zeeland besteed om Den Haag "en omstreken" erop te wijzen dat Zeeland, net als Retranchement, gewoon in Nederland ligt en dat de Zeeuwen, met ruim 2% van de bevolking, ook gewoon hun deel van het bruto nationaal product leveren. Brabant doet dat ook, maar ik vraag mij af of je dat van de Randstad nog kunt zeggen. Dat was zo in de tijd van Jan de Witt, de zeventiende eeuw, maar de tijden zijn wel veranderd. Het is niet meer zo.

Ik heb voorts heel veel tijd en energie besteed om erop te wijzen dat de afstand Zeeland-Den Haag ongeveer gelijk is aan de afstand Den Haag-Zeeland en dat niemand arrestanten uit Utrecht tot een half uur voorbij Meppel gaat afleveren, of andersom. Waarom moet een Zeeuw met een borrel te veel op dan wel helemaal naar Vught worden gebracht? De rechtbank hebben wij als gevolg van de lobby kunnen behouden en ik vertrouw erop dat dat verder goed gaat. De belastingdienst blijft, op enkele medewerkers na die zelf liever in Breda gaan werken. Torentijd, onze gevangenis, "hangt" nog. De staatssecretaris heeft mij gezegd dat ik mij "moet laten verrassen"; dat is de letterlijke tekst. Welnu, sluiting zou mij niet verrassen en dus weet de staatssecretaris wat hem te doen staat. Eigenlijk zijn wij Zeeuwen te nette mensen; er wordt gedacht dat wij geen gevangenis nodig hebben.

De politie is een belangrijk heet hangijzer. Samen met alle burgemeesters hebben wij geknokt om de politie hier te houden en ondersteunende diensten terug te krijgen. Die race is nog niet gelopen. Ons regionale college heeft ook geknokt om de lokale verantwoordelijkheid van de burgemeester, in samenwerking met de politie, hoog te houden. Dat is buitengewoon belangrijk voor Zeeland, als provincie met een geringe bevolkingsdichtheid in de winter maar met in de zomer een inwonertal dat drie, vier keer over de kop gaat.

Het zijn allemaal uitdagingen waar onze provincie voor staat. Veel van die uitdagingen houden simpelweg verband met onze plek op de kaart, met de plaats waar we nou eenmaal liggen.

Deze week hebben wij echter in Den Haag een cadeautje gekregen. Ik vind het ongelofelijk leuk dat wij hier het kwintet in ons midden hebben en daarbij denk ik aan het feit dat twee dagen geleden definitief de marinierskazerne aan Zeeland is toegefallen. Ik zou zeggen: laten wij de allergrootste haast maken om ervoor te zorgen dat niemand nog iets kan verzinnen om daar nog iets tussen te laten komen. Laten wij vooral onomkeerbare stappen zetten. Tot nu toe mocht dat niet, maar de blokkade is eraf en laten wij dus vooral onomkeerbare stappen zetten. Ik denk dat

de marine en de mariniers nergens meer welkom zijn dan hier in Zeeland en dat iedereen hier mij dit nazegt. Ik vind het fantastisch dat er nu mensen van de marine aanwezig zijn, en daar vraag ik een applaus voor.

(applaus)

Wij vinden jullie komst geweldig en ik denk dat jullie hier in Zeeland allemaal spannende dingen kunnen gaan doen.

Periferie of midden op de kaart, de crises hebben ons de afgelopen jaren weten te vinden. Wij hebben wat dat betreft meer dan ons deel gehad. Binnen Zeeland moesten Zalco en Thermphos sluiten. Veel mensen hebben hun baan verloren. Een vast inkomen, collega's, sociale omgeving, het gevoel van nut te zijn voor een bedrijf, het gevoel bij te dragen aan de Zeeuwse economie en samenleving; voor deze mensen is het allemaal weg. Wij hebben de rijksoverheid zien worstelen met de bezuinigingen die er steeds weer op neerkomen dat rijkskantoren dicht gaan, vaak ten koste van Zeeuwse werkgelegenheid. Die bezuinigingen op zich snappen wij wel, maar het houdt op waar een stapeling plaatsvindt waar niemand verantwoordelijkheid voor neemt. Heel moeilijk voor Zeeland is dat het nergens op terug kan vallen. Zeeland is kwetsbaar als het gaat om hoogwaardige werkgelegenheid in de administratieve sector. Zeeland kan niet, zoals wel het geval is in de Randstad, terugvallen op andere sectoren of allerlei organisaties die zich vanwege de regering daar vestigen.

Echter, dames en heren, er zijn ook lichtpuntjes. Natuurlijk kan ik u zo niet achterlaten... Kleinere bedrijven, met 25 tot 100 werknemers, weten op dit moment Zeeland wel te vinden. Daar zijn wij blij mee want het midden- en kleinbedrijf is in de economie een heel zekere factor. Ze houden onze economie flexibel, zodat die in het ergste geval buigt maar niet breekt. Ze vestigen zich van oost naar west en van zuid naar noord; ze gaan nooit allemaal tegelijk failliet. Met andere woorden: wat ik u bidden mag: hou alsjeblieft vast aan het midden- en kleinbedrijf en geef deze bedrijven de ruimte.

Een bijzonder vers lichtpuntje is dat het erop lijkt dat de eeuwige ziekenhuisdiscussie in Zeeland een stapje verder word gebracht, mede door een gebaar van gedeputeerde Van Beveren, dus van de zijde van de provincie. Mijns inziens is er sprake van een heel mooi terrein voor de nieuwe commissaris om tot samenwerking op te roepen, niet alleen op Zeeuwse schaal, maar ook met de hele omgeving. De Zeeuwse situatie op dit terrein vraagt om die samenwerking en de Nederlandse Mededingingsautoriteit zou dat moeten beseffen, of anders van gebieden als Zeeland weg moeten blijven. De blinde toepassing van normen van de

vrije markt, zonder rekening te houden met de regionale omstandigheden, levert niemand iets op. Ja, het kost ons onze gezondheidszorg, zorg waarop natuurlijk ook Zeeuwen recht hebben.

Dames en heren. Wat ik u bidden mag: hou Zeeland op de kaart. Zeeland is een land in zee, midden in de Delta. Doe het samen met 380.000 ambassadeurs, de Zeeuwen. Ik ben erkentelijk voor de afgelopen zes jaar, waarin ik samen met u daarvoor heb geknokt, binnen en buiten Zeeland, samen met de leden van Gedeputeerde Staten, samen met de medewerkers van de provincie Zeeland, samen met de medewerkers van de statengriffie, samen met Margo'tje en Johan en hun collega's die altijd ergens soep en broodjes vandaan wisten te halen, samen met de burgemeesters, samen met alle Zeeuwen en degenen die hen vertegenwoordigen in deze vergadering, de leden van Provinciale Staten.

Dames en heren. Ik ben met bijzonder veel plezier voorzitter geweest van uw vergadering. Ik keek daar altijd naar uit en ik heb grote waardering voor de manier waarop u allen, vanuit uw eigen politieke overtuiging, de zorgen en wensen van uw achterban verdedigt. Wij hebben een coalitie, een oppositie en binnen die oppositie soms wisselende, soms verbazingwekkende gelegheidsverbindingen. Het was nooit saai. Ik hechte eraan, u inderdaad die ruimte te geven. "Een losse manier van vergaderen" heette het dan... Het zij zo.

Ik wil u bedanken voor de prettige en beleefde sfeer waarin wij altijd konden debatteren. Slechts een keer heb ik een "kip zonder kop" langs horen komen... Vooral ook dank ik u voor de wijze waarop u invulling hebt gegeven aan uw liefde voor Zeeland.

Goos, aan jou, als waarnemend voorzitter, overhandig ik de voorzittershamer. Overigens, bij mijn woorden van dank betrek ik ook Marian de Koster, de vorige waarnemend voorzitter. Ook zij was altijd beschikbaar als ik even weg moest; het afscheid van Koos Schouwenaar was zo'n gelegenheid. Goos, ik heb deze hamer uit de handen van jouw partijgenoot Wim Koliijn mogen ontvangen, wat voor mij een heel bijzondere gelegenheid was. Inmiddels is het een bijna historische hamer geworden. Immers, wij hebben hem gekregen van de club waaraan Sjoerd Heijning jarenlang heeft deelgenomen. Eenmaal per vijf jaar komt deze club zich bij de commissaris melden om het een en ander uit te wisselen en om, geloof ik, een hoop bier te drinken. Dat zijn buitengewoon gezellige bijeenkomsten. Goos, ik overhandig je nu de hamer die je een maand mag houden, tot Han er is.

(applaus)

Dames en heren. Ik wens mijn opvolger Han Polman vanaf deze plaats veel succes toe in de prachtige functie van commissaris van de Koningin in Zeeland. Ik zou hem willen zeggen: hou Zeeland op de kaart, op koers, midden in de Delta. Ik ben er zeker van dat hij dat met vaste hand gaat doen. Mijn beste wensen vergezellen hem.

, griffier

Dames en heren, leden van Provinciale Staten, burgemeesters, medewerkers van de provincie en van de statengriffie, lieve familie. Hier staat een mens die tevreden kan zijn dankzij een onwrikbaar vertrouwen in al die Zeeuwen waarmee ik de afgelopen jaren heb kennisgemaakt en samengewerkt, in al die Zeeuwen die zich met grote passie en inzet inspinnen voor de toekomst van onze provincie.

(applaus)

(Muzikaal intermezzo: "What a wonderful world".)

5. Sluiting

De **voorzitter**. Daarmee zijn wij gekomen aan het einde van deze buitengewone vergadering van Provinciale Staten, waarin wij afscheid hebben genomen van mevrouw Peijs als commissaris van de Koningin, maar niet van mevrouw Peijs als Zeeuw. Immers, zij is al lange tijd geleden Zeeuw geworden en zij blijft Zeeuw. Ze blijft wonen in onze mooie, unieke provincie Zeeland, in het Land in Zee, in Kortjeen. Wellicht zullen wij haar veelvuldig op haar elektrische fiets langs zien komen, voor zover de door haar ontwikkelde snelheid niet zodanig is dat wij niet kunnen waarnemen wie er op de fiets zit...

De vergadering wordt te 15.23 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 15 maart 2013, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter